

Opracowanie przygotowane w ramach projektu:

OBYWATELU MASZ PRAWO!

Tytuł opracowania:

*Ochrona praw i wolności człowieka i obywatela w RP. Skutki nieprzestrzegania prawa na płaszczyźnie prawnej i politycznej
(nota informacyjna)*

Autor opracowania:

Dr Malwina Ewa Kołodziejczak

Zagadnienie ochrony praw i wolności człowieka i obywatela i skutki nieprzestrzegania prawa na płaszczyźnie prawnej i politycznej, wymagają zarysowania trzech aspektów – po pierwsze, wskazać należy, które prawa człowieka należą do kategorii praw politycznych i co to oznacza. Dopiero wówczas można wskazać na skutki ich nieprzestrzegania. Z perspektywy prawnej natomiast należy wyróżnić podstawowe zasady w tej materii mające swoje źródło w zasadach naczelnych. Zaliczyć do nich można: zasadę państwa prawa i zasadę prawidłowej legislacji¹.

Biorąc pod uwagę pewną kategoryzację praw człowieka, wyróżnić można prawa cywilne, polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturalne. Ochrona praw politycznych ma umocowanie zarówno konstytucyjne, jak i prawnomiędzynarodowe².

W *Konstytucji RP* wśród wolności i praw politycznych znajdują się przepisy dotyczące: wolności organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich³, wolności zrzeszania się, przy pewnych restrykcjach⁴, wolności zrzeszania się w związkach zawodowych, organizacjach społeczno-zawodowych rolników oraz w organizacjach pracodawców, oraz organizowania strajków pracowniczych i innych form protestu⁵, prawa dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach⁶, prawa do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne⁷, prawa do udziału w referendum oraz prawa wybierania Prezydenta Rzeczypospolitej, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego⁸ czy prawa do składania petycji, wniosków i skarg⁹.

Prawa i wolności te mogą być ograniczane np. w stanach nadzwyczajnych, lecz jedynie dla zapewnienia jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia

¹ Na ten temat wypowiedział się kilkakrotnie już Trybunał Konstytucyjny, vide: wyrok z 9.06.1998 r., sygn. K 28/97 (<https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/orzeczenia-sadow/k-28-97-wyrok-trybunalu-konstytucyjnego-520126847>, dostęp: 7.11.2023); wyrok z 21.03.2001 r., sygn. K 24/01 (<https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/wyrok-trybunalu-konstytucyjnego-sygn-akt-k-24-01-16999315>, dostęp: 7.11.2023); wyrok TK z 20.11.2002 r. sygn. K 41/02 (<https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/orzeczenia-sadow/k-41-02-wyrok-trybunalu-konstytucyjnego-520150788>, dostęp: 7.11.2023).

² Np. zawarte w *Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych* otwartym do podpisu w Nowym Jorku dnia 16.12.1966 r., (Dz.U. 1977, Nr 38, poz. 167).

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.4.1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.), art. 57, dalej: *Konstytucja RP*.

⁴ *Konstytucja RP*, art. 58.

⁵ *Konstytucja RP*, art. 59.

⁶ *Konstytucja RP*, art. 60.

⁷ *Konstytucja RP*, art. 61.

⁸ *Konstytucja RP*, art. 62.

⁹ *Konstytucja RP*, art. 63.

i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw¹⁰.

Państwa – w tym Rzeczpospolita Polska, mają obowiązek zapewnienia odpowiedniej ochrony i dochodzenia tych praw. Prawa polityczne, zaliczane do praw pierwszej generacji, muszą być zatem zagwarantowane i przestrzegane. W przypadku praw politycznych właściwa będzie procedura skargowa oraz instytucja zastrzeżeń, także dla zobowiązań międzynarodowych.

Najistotniejszym skutkiem nieprzestrzegania praw człowieka na płaszczyźnie zarówno prawnej (choćby nieprzestrzeganie zasady prawidłowej legislacji), jak i politycznej będzie brak bezpieczeństwa prawnego i tak istotny – brak pewności prawa, co przełoży się na brak zaufania do władzy i stanowionego prawa. Co więcej, nieprzestrzeganie wolności i praw politycznych, czyli brak ochrony praw nabytych może skutkować protestami i zgromadzeniami przeciwko władzy. Pewność prawa i przestrzeganie praw politycznych stanowią wszak podstawę ładu społecznego i porządku publicznego.

---

¹⁰ *Konstytucja RP*, art. 31 ust. 3.